JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIAL FENNELLY
5 päivänä joulukuuta 1996 *

1. Nyt käsiteltävänä olevan valituksen kohteena olevaan tuomioon liittyy tiettyjä tärkeitä periaatekysymyksiä, kuten erityisesti se, voiko uraanintuottaja vaatia komissiota määräämään Euratomin hankintakeskuksen soveltamaan tiettyjä Euratomin perustamissopimuksen [1] määräyksiä, joiden on väitetty menettäneen merkityksensä ja joita ei enää sovelleta (desuetudo), ja voidaanko komissio asettaa vastuuseen, kun se on kieltäytynyt tällaisesta määräämisestä. Jäljempänä selitetyistä syistä en katso, että yhteisöjen tuomioistuimen on tarpeen paneutua näihin ongelmiin tämän asian yhteydessä.

I — Asiaan liittyvät oikeussäännöt

2. Perustamissopimus perustuu "ydinenergian olennaiseksi voimavaraksi, jonka avulla varmistetaan tuotannon kehittyminen ja uudistuminen ja voidaan edistää työtä rauhan hyväksi" (johdanto-osan ensimmäinen kappale) tunnustamiselle. [2] Yhteisön päämääräksi on määritelty "toteuttamalla ydinteollisuuden nopeaa rakentamista ja kasvua varten tarvittavat edellytykset myötävaikuttaa elintason nousuun jäsenvaltioissa ja yhteyksien kehittämiseen muiden maiden kanssa" (1 artikla). Tätä varten 2 artiklan d ja g kohdan mukaan "[y]hteisö päämääränsä toteuttamiseksi —— huolehtii malmien ja ydinpolttoaineiden säännöllisestä ja tasapuolisesta toimituksesta kaikille käyttäjille yhteisössä" ja "varmistaa laajat markkinat ja parhaan teknisen välineistön saannin toteuttamalla erityismateriaalien ja -laitteiden yhteismarkkinat, ydinenergiainvestointeihin tarkoitetun pääoman vapaan liikkuvuuden ja asiantuntijoiden vapaan työllistymisen yhteisössä".

3. Perustamissopimuksen VI luvun II jaksossa (jäljempänä VI luku) määrätään tarkemmin hankinnasta. Perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "[m]almien, lähtöaineiden ja erityisten halkeamiskelpoisten [3] aineiden hankinnasta huolehditaan —— noudattaen periaatetta, jonka mukaan hankintalähteille on yhtäläinen pääsy, ja yhteistä hankintapolitiikkaa harjoittamalla". Perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdan a alakohdassa "kielletään kaikki sellaiset menettelyt, joiden tavoitteena on varmistaa tietyille käyttäjille etuoikeutettu asema". Kyseisen 52 artiklan

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — Tässä ratkaisuehdotuksessa viittauksella perustamissopimukseen tarkoitetaan Euratomin perustamissopimusta, mikäli toisin ei ilmoiteta.

2 — Ks. kuitenkin Martina Gredlerin ja Elly Plooij-van Gorselin parlamentin kirjallisessa kysymyksessä E-3468/95 neuvostolle esittämät näkökohdat (EYVL 1996 C 305, s. 3).

3 — Nämä termit määritellään perustamissopimuksen 197 artiklassa; koska nyt käsiteltävänä oleva asia ei koske erityisiä halkeamiskelpoisia aineita, joihin sovelletaan erityissääntöjä, termiä "ydinaineet" käytetään tässä ratkaisuehdotuksessa tarkoittamaan malmeja ja lähtöaineita.

2 kohdan b alakohdassa perustetaan hankintakeskus, jolle myönnetään "optio-oikeus kaikkiin jäsenvaltioiden alueella tuotettuihin malmeihin, lähtöaineisiin ja erityisiin halkeamiskelpoisiin aineisiin sekä yksinoikeus yhteisön alueelta tai ulkopuolelta tulevia malmeja, lähtöaineita ja erityisiä halkeamiskelpoisia aineita koskevien hankintasopimusten tekemiseen".

4. Perustamissopimuksen 53 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Hankintakeskus toimii komission valvonnassa ja komissio vahvistaa hankintakeskuksen toiminnan suuntaviivat, komissiolla on veto-oikeus hankintakeskuksen päätöksiin ja komissio nimittää sen pääjohtajan ja varapääjohtajan.

Osapuolet, joita asia koskee, voivat saattaa minkä tahansa suoran tai epäsuoran toimen, jonka hankintakeskus on tehnyt käyttäessään optio-oikeuttaan tai yksinoikeuttaan tehdä hankintasopimuksia, komission käsiteltäväksi, joka tekee asiasta päätöksen yhden kuukauden määräajassa."

5. Perustamissopimuksen VI luvun II ja III-jaksossa on yhteisön alueelta ja yhteisön ulkopuolelta tulevia ydinaineita koskevia määräyksiä. Yhteisön alueelta tulevien ydinaineiden osalta 57 artiklan 1 kohdassa määritellään, että hankintakeskuksen optio-oikeuteen kuuluu "saada omistusoikeus"; 57 artiklan 2 kohdan mukaan "[h]ankintakeskus käyttää optio-oikeuttaan tekemällä sopimuksia malmien, lähtöaineiden ja erityisten halkeamiskelpoisten aineiden tuottajien kanssa", ja siinä velvoitetaan tuottajat tarjoamaan jäsenvaltioiden alueella tuottamiaan ydinaineita hankintakeskukselle. Perustamissopimuksen 59 artiklassa määritellään ne edellytykset, joiden täyttyessä tuottaja voi muuntaa tai viedä ydinaineita, joiden osalta hankintakeskus ei käytä optio-oikeuttaan.

6. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa keskeinen 60 artikla on tarpeen toistaa kokonaisuudessaan:

"Mahdollisten käyttäjien on määräajoin ilmoitettava hankintakeskukselle hankintatarpeensa eritellen tuotteiden määrät, fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet, alkuperäpaikka, käyttötarkoitus, toimitusajat ja hintaehdot, joita ne toivovat hankintasopimuksen ehdoiksi ja lausekkeiksi.

Tuottajien on samalla tavoin ilmoitettava hankintakeskukselle tarjoukset, joita ne voivat tehdä ja joista käy ilmi kaikki yksityiskohtaiset tiedot ja erityisesti sopimuksen voimassaolo, jotka ovat tarpeen niiden tuotanto-ohjelmien laatimista varten. Näiden

sopimusten voimassaoloaika saa ainoastaan komission luvalla olla pidempi kuin kymmenen vuotta.

Hankintakeskus ilmoittaa tarjoukset ja saamiensa kyselyjen määrät kaikille mahdollisille käyttäjille ja pyytää niitä tekemään tilauksensa määräajassa.

Saatuaan kaikki tilaukset hankintakeskus ilmoittaa ehdot, joilla se voi ne täyttää.

Jos hankintakeskus ei pysty täysin täyttämään kaikkia tilauksia, se jakaa hankinnat suhteessa kuhunkin tarjoukseen liittyvien tilausten kesken, jollei 68 ja 69 artiklasta muuta johdu.

Hankintakeskuksen säännöissä, jotka komissio hyväksyy, vahvistetaan yksityiskohtaiset säännöt kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta."

7. Hankintakeskuksen velvollisuutena on 61 artiklan mukaan "täyttää kaikki tilaukset, jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä".

8. Perustamissopimuksen 64 artiklassa määrätään pääasiallisesti, että "— — hankintakeskuksella on yksinoikeus tehdä sopimuksia, joiden päätarkoituksena on hankkia yhteisön ulkopuolelta tulevia malmeja, lähtöaineita ja erityisiä halkeamiskelpoisia aineita". Perustamissopimuksen 65 artiklan ensimmäisessä kohdassa [4] määrätään, että 60 artiklan määräyksiä sovelletaan "käyttäjien esittämiin tiedusteluihin sekä hankintakeskuksen ja käyttäjien välisiin näitä aineita koskeviin hankintasopimuksiin", kun taas toisessa kohdassa hankintakeskukselle annetaan mahdollisuus "päättää hankintojen maantieteellisestä alkuperästä, edellyttäen että se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut".

9. Perustamissopimuksen 66 artiklan ensimmäinen kohta kuuluu seuraavasti:

"Jos komissio toteaa asianomaisten käyttäjien pyynnöstä, että hankintakeskus ei pysty kohtuullisessa määräajassa täyttämään hankintoja koskevaa koko tilausta tai osaa siitä tai pystyy täyttämään sen ainoastaan kohtuuttomaan hintaan, käyttäjillä on oikeus tehdä yhteisön ulkopuolelta tulevista toimituksista sopimukset suoraan, jos ne vastaavat olennaisilta osiltaan tilauksessa ilmaistuja vaatimuksia."

4 — Tämä alaviite koskee vain englanninkielistä versiota.

Oikeus ydinaineiden tuontiin myönnetään yhden vuoden ajaksi, jota voidaan kuitenkin pidentää; komissio valvoo suoraan tällaista tuontia.

10. Perustamissopimuksen VI luvun IV jakso koskee hintoja. Jakson 67 artiklassa määrätään, että "hinnat määräytyvät 60 artiklan määräysten mukaisesti kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen perusteella", kun taas 68 artiklassa annetaan määrätyissä olosuhteissa komissiolle ja 69 artiklassa neuvostolle oikeus komission ehdotuksesta vahvistaa hinnat. Mainitussa 68 artiklassa myös kielletään "hinnoittelumenettely —— jonka tarkoituksena on varmistaa tietyille käyttäjille etuoikeutettu asema".

11. Hankintakeskus hyväksyi 5.5.1960 ydinaineiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevat säännöt, joihin perustamissopimuksen 60 artiklan kuudennessa kohdassa viitataan, ja komissio hyväksyi ne samana päivänä. [5] Näihin sääntöihin tehtiin 16.7.1975 joitakin muutoksia [6]; muutettujen sääntöjen 5 a artiklassa annetaan ydinaineiden käyttäjille oikeus "kääntyä suoraan tuottajien puoleen ja neuvotella vapaasti valitsemansa hankintasopimuskumppanin kanssa", jättäen kuitenkin hankintakeskukselle oikeus tehdä jokainen neuvoteltu sopimus tai kieltäytyä siitä.

II — Asiaa koskevat oikeus- ja tosiseikat

12. Empresa Nacional de Urânio SA (jäljempänä ENU) on pieni uraanintuotantoyritys Portugalissa; koska tässä jäsenvaltiossa ei ole ydinreaktoreja, sen on vietävä koko tuotantonsa. ENU vaati hankintakeskusta kahteen otteeseen vuosina 1987 ja 1988 käyttämään sille perustamissopimuksen 57 artiklassa määrättyä optio-oikeutta 350 tonniin ENUn varastoimaa rikastettua uraania.

13. Seikat, joiden vuoksi ENU nosti ensimmäisen kanteensa komissiota vastaan, ilmenevät valituksen kohteena olevan tuomion [7] 6—9 kohdasta seuraavasti:

"6. Tässä 24.10.1989 pidetyssä kokouksessa hankintakeskus ehdotti, että pyrittäisiin tosiseikkoihin perustuvaan yksimieliseen ratkaisuun käyttäjien kanssa, toisin sanoen hankintakeskus turvautui suostutteluun eikä pakotteisiin. ENU vaati uudelleen hankintakeskusta toimimaan perustamissopimuksen määräysten mukaisesti 25.10.1989 päivätyssä kirjeessään, josta se toimitti jäljennöksen komissiolle.

5 — EYVL 1960, 32, s. 777.
6 — EYVL L 193, s. 37.
7 — Yhdistetyt asiat T-458/93 ja T-523/93, ENU v. komissio, tuomio 15.9.1995 (Kok. 1995, s. II-2459).

7. Vastauksena edellä mainittuun, 25.10.1989 päivättyyn kirjeeseen komission energia-asioista ja hankintakeskuksesta vastaava jäsen, Cardoso e Cunha, ilmoitti ENUlle 8.12.1989 päivätyssä kirjeessään olevansa sitä mieltä, että 'hankintakeskuksen hankintapolitiikkaan on vastedes kuuluttava 'erityinen kohta' tämän kaltaisten asioiden ratkaisemiseksi' ja että hän oli kehottanut hankintakeskusta 'siirtymään sen esittämien toimintaehdotusten konkreettisen toteuttamisen vaiheeseen'. Komissio ilmoitti lisäksi Euroopan parlamentille huhtikuun 1990 istunnossa vastauksena sille esitettyyn suulliseen kysymykseen, 'että se on sitoutunut Euratomin perustamissopimuksen nojalla etsimään ratkaisua Portugalin uraanituotannon menekkiä koskevaan ongelmaan' (kysymys 190/90).

8. Kuten asianosaisten yhtäpitävistä lausunnoista ilmenee, hankintakeskus antoi ENUlle tiedoksi 12.12.1989 pidetyssä kokouksessa 'hankintapolitiikan kohdalle 'Portugalin uraani' konkreettisten ratkaisujen luonnoksen', johon Cardoso e Cunha viittaa 'erityisenä kohtana' edellä mainitussa 8.12.1989 päivätyssä kirjeessään. Tässä luonnoksessa esitetään seuraavaa:

a) Ehdotetussa ratkaisussa Portugalin uraani jaettaisiin sähköyhtiöiden välillä seuraavien periaatteiden mukaisesti:

— hankintakeskuksen politiikka yhteisön uraanituotannon suosituimmuusasioissa olisi täydentävä suhteessa kansallisiin politiikkoihin;

— sitä sovellettaisiin syrjimättä kaikkiin tuottajiin, jotka esittävät sitä koskevan pyynnön hankintakeskukselle;

— sitä sovellettaisiin ainoastaan jo olemassa oleviin kaivoksiin (tuotantokapasiteetti 1.1.1990);

— sen tarkoituksena olisi näiden kaivosten toiminnan ylläpitäminen laskusuhdanteen aikana;

— saatavilla olevan yhteisön uraanin jakaminen perustuisi mahdollisimman objektiiviseen jakoperusteeseen;

— järjestelmästä hyötyvien tuottajien olisi perusteltava yhteisön käyttäjien maksaman keskimääräisen vuotuisen hinnan alittava omakustannushinta monivuotisten sopimusten osalta (hankintakeskuksen 'keskimääräinen monivuotinen hinta') kuluvalle vuodelle;

b) Jakamista ja tuottajille maksettavien hintojen määräämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt voisivat olla seuraavat:

— uraani jaettaisiin suhteessa teollisten tai kaupallisten ydinvoimaloiden tehokkuuteen;

— tuottajalle maksettava hinta (yhteisössä muunnettu hinta vapaasti tehtaalla valinnan mukaan) olisi indeksiin sidottu tuottajan omakustannushinta lisättynä 10 prosentilla (tilintarkastusyritykset vahvistaisivat omakustannushinnan, ja se tarkistettaisiin joka kolmas vuosi);

— järjestelmää ei sovellettaisi, jos markkinahinta olisi 10 prosenttia tuottajan omakustannushintaa korkeampi.

9. ENU hyväksyi sen, että hankintakeskus soveltaisi 'erityistä kohtaa', jonka se toimitti ENUlle 12.12.1989 pidetyssä kokouksessa sen uraanituotannon menekkiongelmien säätelemiseksi. Se ilmaisi kuitenkin sekä tässä kokouksessa että 31.1.1990 ja 9.4.1990 päivätyissä kirjeissään epäilynsä edellä esitetyn suunnitelman tehokkuudesta siltä osin kuin siinä ei velvoiteta yhteisön käyttäjiä perustamissopimuksen VI luvun määräysten mukaisiin toimiin."

14. Hankintakeskus ilmoitti 2.5.1990 ENUlle, että käyttäjät eivät olleet valmiita hyväksymään ehdotettua luonnosta. ENU lähetti "useiden keskustelujen ja kiivaan kirjeenvaihdon jälkeen" komissiolle 21.12.1990 päivätyn kirjeen [8] "Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan ja 148 artiklan mukaisesti" vaatien, että komissio toteuttaa seuraavat toimenpiteet:

"a) —— velvoittaa perustamissopimuksen 53 artiklan perusteella hankintakeskuksen —— palauttamaan ennalleen perustamissopimuksen VI luvussa vahvistetut säännönmukaiset mekanismit ja velvoittaa sen noudattamaan yhteiseen hankintapolitiikkaan liittyviä määräyksiä;

b) —— suorittaa välittömästi tutkimuksen ja toimii sitten tämän tutkimuksen tulosten mukaisesti sen päättämiseksi, miten on ollut mahdollista ilman komission minkäänlaista perustamissopimuksen 66 artiklan mukaista toteamista, että yhteisön käyttäjät hankkivat vapaasti uraania yhteisön ulkopuolisilta markkinoilta, vaikka koko ENUn tuotanto on ollut käytettävissä, vieläpä kohtuulliseen

8 — Lainattu tekstiversio on julkaistu riidanalaisen päätöksen I(3) kohdassa, EYVL 1993 L 197, s. 54; vain portugalinkielinen versio on todistusvoimainen.

hintaan — —, ja varoittaa määräysten vastaisesti toimivia yrityksiä suoraan tai hankintakeskuksen välityksellä siitä, että se ryhtyy toimiin näitä yrityksiä vastaan uusissa tuontitapauksissa, jos ENUn tuotantoa on edelleen myynnissä;

c) — — keskustelee — — ENUn kanssa ENUlle maksettavien kohtuullisten vahingonkorvausten määrästä niiden vahinkojen korvaamiseksi, joita sille on aiheutunut komission ja hankintakeskuksen jätettyä lainvastaisesti käyttämättä toimivaltaansa;

d) — — velvoittamalla noudattamaan päätöstään — jota hankintakeskus ei ollut noudattanut — (määrää) hankintakeskuksen panemaan täytäntöön 'erityisen kohdan', joka mahdollistaa ENUn uraanin menekkiongelman välittömän ratkaisemisen ja (avustaa sitä) tässä täytäntöönpanossa;

e) — — näin ollen — — määrää hankintakeskuksen panemaan täytäntöön sille osoitetun päätöksen, jossa ratkaistaan ENUa koskeva ongelma tyydyttävästi — perustamissopimuksen määräysten soveltamista estämättä, tavalla, joka mahdollistaa tulevien ongelmien poistamisen".

15. Koska ENU ei ollut saanut komissiolta minkäänlaista vastausta, se nosti 3.4.1991 perustamissopimuksen 148 artiklan mukaisesti kanteen sen toteamiseksi, että komissio ei ollut tehnyt ENUn perustamissopimuksen 53 artiklan mukaisesti vaatimaa päätöstä eikä osoittanut sitä sille. [9] Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomionsa 29 kohdan alussa, että "on määritettävä, saattoiko kantaja tällä kirjeellä hankintakeskuksen implisiittisen toimen komission käsiteltäväksi, kuten kantaja on väittänyt". Tuomio jatkuu seuraavasti:

"30. Tältä osin tuomioistuin katsoo, että kantaja vaati hankintakeskusta käyttämään optio-oikeuttaan kantajan uraanituotantoon perustamissopimuksen 57 artiklan mukaisesti ja että vaikka hankintakeskus on ilmoittanut aikomuksestaan etsiä suotuisa ratkaisu kantajan ongelmaan, hankintakeskuksen asenne usean vuoden ajalta merkitsee tämän vaatimuksen implisiittistä hylkäämistä.

31. Toiseksi on todettava, että vastauksena samaan vaatimukseen, joka myös oli osoitettu komissiolle, tämä ilmoitti kantajalle 8.12.1989 päivätyllä kirjeellään olevansa samaa mieltä siitä, että hankintakeskuksen politiikkaan pitäisi kuulua 'erityinen kohta', joka tekisi mahdolliseksi ENUn tapauksen kaltaisten tilanteiden ratkaisemisen, ja kehottavansa hankintakeskusta toteuttamaan

9 — Asia C-107/91, ENU v. komissio, tuomio 16.2.1993 (Kok. 1993, s. I-599).

konkreettisia toimenpiteitä hankintakeskuksen tätä tarkoitusta varten esittämien toimintaehdotusten toteuttamiseksi.

32. Kantajan komissiolle 21.12.1990 lähettämää kirjettä on tarkasteltava tätä taustaa vasten ottaen huomioon perustamissopimuksen 53 artiklan toinen kohta.

33. Erilaiset vaatimukset, jotka koskevat politiikkaa, jota hankintakeskuksen pitäisi noudattaa, ja vaatimukset, jotka koskevat kantajalle maksettavia korvauksia, eivät kuulu perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamisalaan.

34. Toisaalta siltä osin kuin komissiota on muodollisesti vaadittu 'Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan —— mukaisesti' erityisesti velvoittamaan hankintakeskus toteuttamaan 'erityisen kohdan', joka mahdollistaa välittömästi ratkaisun löytämisen ENUn uraanituotannon menekille, kyseistä kirjettä on pidettävä komissiolle osoitettuna valituksena hankintakeskuksen implisiittisestä kieltäytymisestä käyttää optio-oikeuttaan kantajan uraanituotantoon."

16. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomiolauselmassa, että "komissio on Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan vastaisesti jättänyt päätöksen tekemättä kantajan sille tämän määräyksen mukaisesti esittämästä kehotuksesta huolimatta".

17. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi komissio teki 19.7.1993 Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamismenettelyä koskevan päätöksen 93/428/Euratom [10] (jäljempänä riidanalainen päätös). Otsikon "Oikeudellinen arviointi" alla päätöksessä hylätään kaikki ENUn 21.12.1990 päivätyssä kirjeessä esitetyt viisi kohtaa. Komission vastausten pääasiallinen sisältö voidaan esittää seuraavasti:

a) "—— [hankintakeskuksen säännöissä varmistetaan] kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskeva mekanismi. Näissä säännöissä otetaan huomioon hankinnan vallitsevat olosuhteet ja määrätään hankintakeskus käyttämään sopimuksenteko-oikeuttaan ja optio-oikeuttaan allekirjoittamalla käyttäjien ja tuottajien välillä suoraan neuvotellut sopimukset. —— Euratomin perustamissopimuksen VI luvussa vahvistetun mekanismin säännönmukainen toiminta varmistetaan edellä mainituilla Euratomin hankintakeskuksen säännöillä";

10 — Mainittu edellä alaviitteessä 8.

b) "Euratomin hankintakeskuksen sääntöjen 5 a artiklassa annetaan yhteisön käyttäjille oikeus neuvotella valitsemiensa yhteisön sekä yhteisön ulkopuolisten tuottajien kanssa ilman, että Euratomin perustamissopimuksessa tai edellä mainituissa säännöissä edellytettäisiin 'yhteisön suosituimmuutta'. Euratomin perustamissopimuksen 66 artiklaa ei voida soveltaa nyt käsiteltävänä olevaan asiaan. — — Tämän vuoksi yhteisön ulkopuolelta hankintoja tekeviä yhteisön käyttäjiä vastaan ei voida toteuttaa toimenpiteitä — —";

Tätä taustaa vasten 'erityinen kohta' voi tarkoittaa ainoastaan hankintakeskuksen vakavia ja jatkuvia ponnisteluja rohkaista yhteisön käyttäjiä tekemään hankintoja ENUlta. Hankintakeskus on kiistämättä toiminut näin vuodesta 1987 lähtien."

18. Päätöksen päätösosassa olevassa 1 artiklassa todetaan, että "Empresa Nacional de Urânion 21.12.1990 päivätyllä kirjeellään esittämät vaatimukset hylätään", ja 2 artiklassa ilmoitetaan, kenelle päätös on osoitettu.

c) "Vahingonkorvausvaatimus on — — (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa) vireillä olevan vahingonkorvauskanteen kohteena";

19. ENU vaati päätöksen 93/428/Euratom kumoamista 27.9.1993 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon saapuneella kanteellaan (asia T-523/93). Tämä yhdistettiin asiaan, jonka ENU oli aikaisemmin pannut vireille komissiota vastaan vahingonkorvauksen saamiseksi perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan mukaisesti (asia T-458/93).

d) ja e)"— — 'erityisen kohdan', jonka 8.12.1989 päivätyn hankintakeskuksesta vastaavan komission jäsenen kirjeen mukaan pitäisi kuulua ydinpolttoaineiden yhteiseen hankintapolitiikkaan, pitäisi kuulua Euratomin perustamissopimuksen ja sovellettavien sääntöjen yhteyteen. Kuten edellä on todettu, sovellettavissa säännöissä annetaan yhteisön käyttäjille oikeus neuvotella valitsemiensa tuottajien kanssa. Euratomin perustamissopimuksessa tai johdetussa oikeudessa ei edellytetä 'yhteisön suosituimmuutta', eikä hankintakeskuksen tarvitse siis määrätä yhteisön käyttäjiä tekemään hankintojaan yhteisön tuottajilta ennen kuin ne voivat tehdä hankintasopimuksia yhteisön ulkopuolisten toimittajien kanssa.

20. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 15.9.1995 tuomion [11] näissä kahdessa asiassa. Nyt tarkasteltavana olevan valituksen osalta sen toteamukset "siitä, onko komissio kieltäytynyt lainmukaisesti ENUn esittämän

11 — Mainittu edellä alaviitteessä 7.

—— vaatimuksen sen uraanituotannon menekin varmistamisesta" [12] ovat seuraavat:

"61. —— perustamissopimuksessa ei ole sellaista määräystä, jossa taattaisiin nimenomaisesti taikka epäsuorasti etusija yhteisöstä peräisin olevan tuotannon menekille. Päinvastoin yhteisön tuottajien tarjontaa ja yhteisön käyttäjien esittämiä tiedusteluja koskevassa hankintakeskuksen keskittämisjärjestelmässä, joka on tarkoitettu kaikkien käyttäjien säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan varmistamista varten, ei tehdä eroa tuotteen alkuperän perusteella. Perustamissopimuksen 65 artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että kysynnän ja tarjonnan kohtaamismenettelyyn liittyvää 60 artiklaa 'sovelletaan yhteisön ulkopuolelta tulevia malmeja, lähtöaineita tai erityisiä halkeamiskelpoisia aineita koskeviin käyttäjien esittämiin tiedusteluihin sekä hankintakeskuksen ja käyttäjien välisiin näitä aineita koskeviin hankintasopimuksiin'.

62. Päinvastoin kuin kantaja väittää, perustamissopimuksen 60 artiklan ensimmäisessä kohdassa yhteisön käyttäjille asetettua velvoitetta ilmoittaa hankintakeskukselle hankintatarpeensa eritellen suunniteltujen hankintasopimusten ainesosiin kuuluvana erityisesti alkuperäpaikan, sovelletaan siis myös yhteisön ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin, joihin liittyvät näin ollen pääsääntöisesti samat kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt kuin yhteisönkin tuotteisiin. Perustamissopimuksen 65 artiklan toisen kohdan mukaisesti hankintakeskus saa erityisesti päättää hankintojen maantieteellisestä alkuperästä ainoastaan, jos se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut. Lisäksi sillä on 61 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella velvollisuus täyttää kaikki tilaukset, jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä, joten sillä ei ole oikeutta tällaisten esteiden puuttuessa estää hinnaltaan kilpailukykyisempien malmien tuontia varmistaakseen hinnaltaan kalliimman yhteisön tuotannon menekin, vaikka viimeksi mainittu ei olisikaan 66 artiklan mielessä kohtuuttoman hintaista. Juuri tässä yhteydessä on tulkittava Euratomin perustamissopimuksen 59 artiklaa, jossa on määräys nimenomaisesti sitä tilannetta varten, jossa hankintakeskus ei käytä optio-oikeuttaan kaikkeen tai osaan tuottajan tuotannosta ja jossa vahvistetaan näin ollen se, että hankintakeskus ei ole velvollinen varmistamaan sellaisten yhteisössä tuotettujen malmien ja ydinpolttoaineiden menekkiä, joista on tehty sille tarjoukset 60 artiklan toisen kohdan mukaisesti.

63. Tässä suhteessa ei voida hyväksyä ENUn näkemystä, jonka mukaan perustamissopimuksessa taattaisiin 'kohtuulliseen' hintaan tarjottujen, yhteisössä tuotettujen tuotteiden menekki siltä osin kuin siinä annetaan käyttäjille oikeus suorittaa hankintoja yhteisön ulkopuolelta vain 66 artiklan mukaisten edellytysten täyttyessä, toisin sanoen silloin, kun yhteisön tuotanto on riittämätöntä tai yhteisön tuottajien pyytämät hinnat ovat 'kohtuuttomia'. Perustamissopimuksen

12 — Em. yhdistetyt asiat ENU v. komissio, tuomion 54 kohta.

66 artiklassa rajataan itse asiassa tapaukset, joissa on sallittua poiketa yhteisön oikeuden mukaisesta menettelystä, jota tarkoitetaan 60 artiklassa, jossa määrätään kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta, ja jonka tarkoituksena on antaa hankintakeskukselle mahdollisuus käyttää yksinoikeuksiaan hankinnan varmuuden takaamiseksi. Perustamissopimuksen 66 artiklassa suljetaan pois kaikenlainen hankintakeskuksen väliintulo. Siinä määrätään pääasiallisesti, että jos komissio toteaa, että hankintakeskus ei pysty täyttämään käyttäjien hankintoja koskevaa tilausta kohtuullisessa määräajassa tai pystyy täyttämään sen ainoastaan kohtuuttomaan hintaan, käyttäjille annetaan oikeus tehdä yhteisön ulkopuolelta tulevista toimituksista sopimukset suoraan yhdeksi vuodeksi, ja tämä oikeus on uudistettavissa. Tästä seuraa, että VI luvun rakenteen mukaisesti erityisesti 66 artiklassa esitettyä "kohtuuttomien" hintojen arviointiperustetta poikkeuksellisen menettelyn soveltamisalan rajaamiseksi ei voitaisi tulkita perustamissopimuksen järjestelmässä niin, että sen tarkoituksena olisi myös yhteisön tuotteiden suosituimmuuden varmistaminen 60 artiklassa käyttöön otetun yhteisön oikeuden mukaisen menettelyn osalta. Lisäksi kantajan väite, jonka mukaan malmien tai muiden ydinpolttoaineiden tuonti kuuluisi 66 artiklassa käyttöön otetun menettelyn alaan, jossa suljetaan kokonaan pois hankintakeskuksen toimivalta, on ristiriidassa edellä olevassa kohdassa tarkasteltujen 52 artiklan 2 kohdan b alakohdan sekä 60, 61, 64 ja 65 artiklan yhdistettyjen määräysten kanssa, joissa annetaan periaatteessa hankintakeskukselle yksinoikeus sellaisten sopimusten tekemiseen ja rajoitetaan hankintakeskuksen oikeutta näiden yksinoikeuksien käyttämiseen.

64. Lisäksi 60 artiklassa tarkoitettu kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen malmien ja ydinpolttoaineiden hankkimisessa niiden alkuperästä riippumatta (ks. edellä 61 ja 62 kohta) johtaa yleissääntönä hintojen vahvistamiseen kysynnän ja tarjonnan lakien mukaisesti ilman hankintakeskuksen väliintuloa hintatasolla. Tältä osin hankintakeskuksella on Euratomin perustamissopimuksen 69 artiklan toisen kohdan mukaisesti ainoastaan mahdollisuus ehdottaa käyttäjille hintojen tasaamista eikä määrätä siitä. Tältä osin hankintakeskus voi siis estää malmien tai muiden ydinpolttoaineiden tuonnin yhteisön tuottajien pyytämää hintaa alhaisempaan hintaan ainoastaan silloin, jos tällainen tuonti voisi haitata perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamista, erityisesti vaikutuksillaan hankintalähteisiin. Sellainen mahdollisuus voidaankin itse asiassa katsoa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi tilauksen toteuttamisen oikeudelliseksi esteeksi. Se vapauttaisi hankintakeskuksen sen velvollisuudesta täyttää kaikki tilaukset tai tehdä kaikki sille käytännössä sääntöjen 5 a artiklassa perustetussa yksinkertaistetussa menettelyssä esitetyt sopimukset tuotteiden alkuperästä riippumatta siitä alkaen, kun niitä tarjotaan edullisimpaan hintaan. Hankintajärjestelmän osalta perustamissopimuksessa perustetut hinnan vahvistuksen mekanismit vahvistaisivat sen, että hankintajärjestelmässä ei voida varata suosituimmuuskohtelua yhteisöstä peräisin oleville malmeille ja muille ydinpolttoaineille, jos niistä pyydetään maailmanmarkkinahintoja korkeampia hintoja sellaisten erityisten seikkojen puuttuessa, jotka ovat omiaan haittaamaan VI luvun mukaisia perustamissopimuksen tavoitteita, paitsi perustamissopimuksen 69 artiklassa tarkoitetussa neuvoston väliintulon tapauksessa.

65. Lisäksi kantajan puolustama perustamissopimuksen edellä mainittujen määräysten

tulkinta johtaisi siihen, että yhteisön tuotantoa markkinoitaisiin järjestelmällisesti ensisijaisesti hinnalla, joka on 'oikeassa suhteessa omakustannushintaan nähden' sen sijaan, että sallittaisiin ydinpolttoaineiden tuonti käyttäjille edullisimpaan hintaan, ja näin rangaistaisiin ydintuotteita käyttävää yhteisön teollisuutta ja jarrutettaisiin sen kehitystä vastoin perustamissopimuksen 1 artiklassa yhteisölle asetettua tehtävää. Kaikista näistä syistä yhteisön suosituimmuuden tunnustaminen järjestelmällisesti ydinmalmien tuottajien hyväksi olisi vastoin perustamissopimuksen tavoitteita.

66. Edellä olevista huomioista seuraa, että perustamissopimuksen järjestelmän mukaisesti yhteisön tuottajien tarjoukset kilpailevat yleensä yhteisön ulkopuolelta tulevien tarjousten kanssa. Tästä seuraa, että vastoin kantajan esittämiä väitteitä hankintakeskuksella ei ole oikeutta asianmukaisten poikkeuksellisten seikkojen puuttuessa loukata perustamissopimuksen tavoitteita eli käyttää optio-oikeuttaan silloin, kun yhteisön tuottajan pyytämä hinta on liian korkea varmistaakseen tämän markkinaraon markkinoilla. Perustamissopimuksen VI luvussa käyttöön otettu hintojen vahvistusjärjestelmä, 'lukuun ottamatta perustamissopimuksessa määrättyjä poikkeuksia', ei periaatteessa salli sitä, että käyttäjät velvoitettaisiin ostamaan yhteisöstä peräisin olevaa malmia korkeampaan hintaan kuin ovat markkinahinnat, jotka perustuvat kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen. Tästä seuraa konkreettisesti, että hankintakeskus voi tarpeen vaatiessa silloin, kun ei ole olemassa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaista oikeudellista estettä tilauksen toteuttamiselle, velvoittaa suosimaan yhteisön tuottajia ja tähän päämäärään päästäkseen estää tuonnin ainoastaan, jos yhteisön tuottajien pyytämät hinnat ovat samoja tai alhaisempia kuin käyttäjien perustamissopimuksen 60 artiklan viidessä ensimmäisessä kohdassa käyttöön otetun menettelyn mukaisesti hankintakeskukselle ilmoittamat hinnat taikka käytännössä sille sääntöjen 5 a artiklan mukaisesti etukäteen allekirjoitettavaksi esitetyssä sopimuksessa ilmoitetut hinnat tai jos yhteisön tuottajien tarjoukset ovat muutoin käyttäjälle edullisimpia, mikä kompensoisi hintaeron.

67. Lisäksi on korostettava, että vaikka oletettaisiinkin, että hankintakeskuksella on oikeus käyttää optio-oikeuttaan yhteisössä tuotettuihin malmeihin — kun niitä tarjotaan käyttäjille yhtä suotuisin hintaehdoin kuin mitä kilpailijat esittävät erityisesti yhteisön ulkopuolelta peräisin olevien malmien osalta — se ei kuitenkaan ole velvollinen suosimaan yhteisön tuotannon menekkiä siltä osin kuin perustamissopimuksessa käyttöön otettuun hankintajärjestelmään ei kuulu yhteisön suosituimmuuden periaatetta tuottajien hyväksi, kuten jo on osoitettu (katso edellä 61 ja 62 kohta). Hankintakeskus voi käyttää yksinoikeuksiaan yhteisön tuottajan tarjoaman luonnonuraanin markkinoimiseksi ja siten tämän kaivostuotannon jatkamisen turvaamiseksi yhteisön alueella erityisesti vain perustamissopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden seuraamiseksi. Kun on kyse talouspo-

liittisista ja kaupallisista sekä ydinpolitiikkaa koskevista päätöksistä, hankintakeskuksella on laajaa harkintavaltaa toimivaltansa käyttämisessä. Näin ollen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman valvonnan on rajoituttava ilmeiseen harkintavirheeseen tai harkintavallan väärinkäyttöön (ks. erityisesti asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 51 ja 89—91 kohta).

68. Perustamissopimuksen VI luvun määräykset, joiden perusteella on tarpeen vaatiessa mahdollista poiketa perustamissopimuksessa käyttöön otetusta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen kaupallisesta menettelystä (ks. edellä 62—64 kohta), antavat samoin hankintakeskukselle ja komissiolle tai neuvostolle ainoastaan mahdollisuuden. Näin ollen erityisesti ulkoisten hankintalähteiden maantieteellisen monipuolisuuden varmistamiseksi hankintakeskuksella on harkinnasta riippuvaa toimivaltaa estää — käyttämällä yksinoikeuttaan tehdä malmien ja muiden ydinpolttoaineiden hankintasopimuksia hankinnan varmuuden turvaamiseksi hankintalähteille yhtäläisen pääsyn periaatteen mukaisesti sille perustamissopimuksessa annetun tehtävän mukaisesti — tietty uraanin tuonti, joka vahingoittaisi tätä monipuolisuutta. Komissiolla on samoin valta siihen pannessaan täytäntöön edellä mainitun perustamissopimuksen 72 artiklan toisen kohdan, jossa annetaan tälle toimielimelle oikeus päättää sellaisten varmuusvarastojen kokoamisesta, joiden rahoituksesta neuvosto hyväksyy yksityiskohtaiset säännöt. Lopulta neuvosto voi vahvistaa hinnat perustamissopimuksen 69 artiklan perusteella poikkeamalla 67 artiklan määräyksistä, joissa perustetaan hintojen määräämiseksi kaupallinen mekanismi, joka perustuu 60 artiklassa tarkoitetuin edellytyksin tapahtuvaan kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen.

69. Siihen oikeudelliseen ympäristöön nähden, jota on edellä tarkasteltu, on todettava, että tässä tapauksessa kantaja ei esitä yhtään erityisseikkaa, joka toisaalta olisi omiaan muodostamaan oikeudellisen esteen sille, että yhteisön käyttäjät hankkivat malmin yhteisön ulkopuolelta tai toisaalta velvoittamaan hankintakeskuksen käyttämään optio-oikeuttaan kantajan tuotantoon perustamissopimuksen tavoitteet huomioon ottaen. Tältä näkökannalta, kun arvioidaan, että ENUn esittämät uhat, jotka vaikuttavat sen luonnonuraanikaivosten louhintatavoitteisiin, joiden tuotanto edustaa noin 1,5:tä prosenttia yhteisön kulutuksesta, eivät loukkaa yhteisön käyttäjien säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan turvaamista, hankintakeskus ja komissio eivät ole ylittäneet harkintavaltansa rajoja.

— —

71. Ilman että olisi tarpeen lausua sääntöjen 5 a artiklassa käyttöön otetusta yksinkertaistetusta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen

menettelyn laillisuudesta, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi vain todeta, että komission kieltäytyminen toteuttamasta kantajan vaatimusta siitä, että hankintakeskus käyttäisi optio-oikeuttaan ja yksinomaista oikeuttaan tehdä malmien hankintasopimuksia kantajan uraanituotannon menekin varmistamiseksi, ei ole yhteisön oikeuden vastainen perustamissopimuksessa käyttöön otetun hankintajärjestelmän osalta."

21. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi myös ENUn vaatimuksen siitä, että päätös kumottaisiin siltä osin kuin siinä hylätään "erityisen kohdan" täytäntöönpanemista koskeva vaatimus. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pääasialliset päätelmät olivat seuraavat:

"82. Kantajan väitettä 'erityisen kohdan' oikeudellisesta sitovuudesta ei voida hyväksyä. Ensiksi on todettava, että edellä tarkoitettua Cardoso e Cunhan 8.12.1989 päivättyä kirjettä ei missään tapauksessa voida tulkita hankintakeskukselle osoitetuksi toimintaohjeeksi. Muodollisesti siinä rajoitutaan vetoamaan toimivaltaisen komission jäsenen tarkoittamiin pelkkiin suuntaviivoihin hänen valtuuksiensa rajoissa hankintakeskuksen toiminnan osalta. On siis kyse poliittisluontoisesta tiedonannosta, jonka tarkoituksena on aloittaa neuvottelut, jotka voisivat mahdollisesti johtaa yritysten sitoutumiseen. Tämän vuoksi tässä kirjeessä ei ole kyse komission kollegiaalisena toimielimenä perustamissopimuksen 53 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella aikaisemmin hyväksymistä suuntaviivoista. Lisäksi hankintakeskukselle näin osoitettu kehotus ei voi antaa aineelliselta sisällöltään 'erityiselle kohdalle' oikeudellisesti velvoittavaa luonnetta. Koska siinä tyydytään ilmaisemaan, että sen kirjoittaja on 'kehottanut hankintakeskusta siirtymään sen tässä yhteydessä esittämien toimintaehdotusten konkreettisen toteuttamisen vaiheeseen', se ei sisällä mitään ilmoitusta siitä, ovatko ehdotetut ratkaisut oikeudellisesti sitovia vaiko eivät. Tätä tulkintaa vahvistaa myös 'erityisen kohdan' laatimistapa oikeudellisesti sitomattomien ehdotusten kokonaisuutena, mistä on erityisesti osoituksena konditionaalin käyttö — —. Toimivaltainen komission jäsen ei väliintulollaan tarkoittanut siis antaa oikeudellisesti sitovaa merkitystä 'erityisessä kohdassa' ehdotetuille ratkaisuille."

22. Näiden päätelmien valossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vahingonkorvausvaatimuksen seuraavasti:

"— — kyseessä olevassa asiassa, koska hankintakeskuksen sallittu toiminta ja komission kieltäytyminen toteuttaa kantajan vaatimuksia eivät olleet lainvastaisia, kuten jo edellä on todettu, vahingonkorvauskanne on joka tapauksessa hylättävä perusteettomana ilman, että olisi tarpeen lausua sen tutkittavaksi ottamisesta." [13]

13 — Em. yhdistetyt asiat ENU v. komissio, tuomion 91 kohta.

III — Asian tarkastelu

a) *Kumoamiskanteen hylkäämistä koskeva valitus*

i) Komission kieltäytyminen määräämästä hankintakeskus "palauttamaan perustamissopimuksen VI luvun mekanismien säännönmukainen toiminta"

23. ENU väittää valituksessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt eroa kahden ENUn komissiota vastaan nostaman kanteen välillä; ENU väittää, että tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kumoamiskanteen perusteilla, joilla on merkitystä ainoastaan sen nostaman vahingonkorvauskanteen osalta. ENU väittää, että aikaisemman kumoamiskanteen kohteena oli komission sellainen hylkäävä päätös, joka koski ENUn vaatimusta siitä, että komissio velvoittaisi hankintakeskuksen palauttamaan —— perustamissopimuksen VI luvun mekanismien säännönmukaisen toiminnan ja panemaan täytäntöön "erityisen kohdan", joka mahdollistaisi ENUn uraanituotannon menekkiongelman välittömän ratkaisemisen. ENUn mielestä sillä oli oikeus yhteismarkkinoilla toimivana taloudellisena toimijana vaatia komissiota ja hankintakeskusta varmistamaan, että perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan. Sen mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli siksi tarpeetonta tutkia, taataanko perustamissopimuksessa ENUn uraanituotannon menekki tai velvoitetaanko siinä hankintakeskus ja/tai komissio takaamaan sen tuotannon menekki.

24. ENU täsmentää tämän jälkeen ne seikat, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt sen mielestä tutkia, ja selittää, miten yhteisön tuottajat (ENUa lukuun ottamatta), käyttäjät, jäsenvaltiot, hankintakeskus ja komissio eivät ole soveltaneet perustamissopimuksen VI lukua. Lisäksi se väittää, kuten se oli tehnyt jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että hankintakeskuksen säännöissä, sellaisina kuin ne ovat muutettuina vuonna 1975, ei noudateta perustamissopimuksen VI lukua, ja että komission kieltäytyminen velvoittamasta hankintakeskuksen soveltamaan "erityistä kohtaa" loukkaa sen luottamuksensuojaa ja vilpitöntä mieltä samoin kuin sekä komissiolle että hankintakeskukselle kuuluvaa velvollisuutta varmistaa yhteisön uraanituotannon laaja menekki.

25. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lähestymistapa asiaan, jota ENU moitti, on esitetty tuomion 20 kohdassa seuraavasti:

"Kantaja vaatii, että edellä tarkoitettu päätös kumotaan siltä osin kuin siinä hylätään kantajan —— 21.12.1990 päivätyssä kirjeessään perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan perusteella esittämät vaatimukset sen uraanituotannon menekkiongelman ratkaisemiseksi. Tämän kanteen tutkimista varten vaatimukset voidaan ryhmitellä seuraavasti. Sen saavuttamiseksi, että hankintakeskus

käyttää optio-oikeuttaan tämän tuotannon osalta sekä yksinoikeuttaan malmien hankintasopimusten tekemiseen perustamissopimuksen määräysten mukaisesti, ENU pyysi komissiota pääasiassa toisaalta saattamaan ennalleen perustamissopimuksen VI luvun mukaiset mekanismit ja toisaalta samojen määräysten perusteella lopettamaan yhteisön käyttäjien vapaan hankinnan yhteisön alueen ulkopuolelta silloin, kun ENUnkin tuotantoa on saatavilla kohtuulliseen hintaan (A). Muutoin kantaja vaati, että komissio määrää hankintakeskuksen soveltamaan hankintapolitiikkansa Portugalin uraania koskevaa 'erityistä kohtaa' —— sen uraanivarastojen pakottavan menekkiongelman ratkaisemiseksi (B)."

26. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis lähtenyt siitä ajatuksesta, että kaikki 21.12.1990 päivättyyn ENUn kirjeeseen sisältyneet vaatimukset oli asianmukaisesti saatettu komission käsiteltäviksi perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan mukaisesti ja että sitä päätöstä, jolla ne oli hylätty, pitäisi itse asiassa tarkastella eri päätösten sarjana, jotka oli kerätty yhteen kumoamiskanteen käsittelemiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että jokaista vaatimusta oli tutkittu erikseen osassa, jonka otsikkona oli "asian oikeudellinen arviointi" ja joka alkaa huomautuksella siitä, että "komissiota vaaditaan toteuttamaan tarpeelliset toimenpiteet yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanemiseksi" perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisesti. Vaikka riidanalaisen päätöksen päätösosassa hylätään vaatimukset niitä erittelemättä, se ei välttämättä mielestäni tarkoita sitä, että komission tekemää kaikkien vaatimusten hylkäämistä pitäisi tarkastella ikään kuin kyseessä olisi monta eri päätöstä, joista jokainen voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi kumoamismenettelyssä. Päätöksen jotkut näkökulmat voivat koskea seikkoja, jotka on asianmukaisesti saatettu komission käsiteltäviksi 53 artiklan toisenkohdan nojalla, jotkut taas eivät.

27. Ennen tämän riidanalaisen päätöksen ulottuvuutta koskevan edeltävän kysymyksen tarkastelua on kuitenkin mielestäni tarpeen tarkastella yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa valitusvaiheessa todeta, että alkuperäinen kanne ei täyttänyt osittain tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, kun tähän seikkaan ei ollut vedottu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa; tämä kysymys herää ENUn sen vaatimuksen osalta, että komission pitäisi velvoittaa hankintakeskus "palauttamaan VI luvun mekanismien toiminta". Euratomin tuomioistuimen perussäännön 52 artiklan mukaisesti muutoksenhaun perusteena voi olla "yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta puuttuva toimivalta, asian käsittelyssä yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirhe, joka on hakijan etujen vastainen, tai yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut yhteisön oikeuden rikkominen", kun taas yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdassa määrätään, että "valituksessa ei voida muuttaa oikeudenkäynnin kohdetta siitä, mikä se oli yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa". Asiassa Brazzelli Lualdi ym. 1.6.1994 antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "se, että annetaan asianosaiselle mahdollisuus esittää ensimmäisen kerran yhteisöjen tuomioistuimessa peruste, jota se ei ole esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, merkitsisi sitä, että sillä olisi mahdollisuus saattaa yhteisöjen tuomioistuimen, jonka toimivalta on rajoitettu muutoksenhaussa, ratkaistavaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käsiteltävänä ollutta riita-asiaa laajempi riita-asia. Yhteisöjen tuomioistuimen

toimivalta on muutoksenhaussa siis rajoitettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen siellä esitettyjen kanneperusteiden nojalla antaman oikeudellisen ratkaisun arvioimiseen". [14]

28. Asiassa Brazzelli Lualdi ym. vahvistetusta yleisestä periaatteesta pitäisi mielestäni sallia poikkeus silloin, kun kyseessä on yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta; kuten edellä on todettu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivallan puuttuminen on ensimmäinen peruste, jonka perusteella asiaan voidaan hakea muutosta yhteisöjen tuomioistuimelta. Vaikka komissio ei voikaan tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdan perusteella vastustaa muutoksenhaussa alkuperäisen kanteen kanneperusteen tutkittavaksi ottamista, tämä määräys ei vaikuta yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan tutkia tätä asiaa viran puolesta työjärjestyksen 92 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

29. Asiassa Amylum vastaan neuvosto yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli väitettä siitä, ettei neuvostolla ollut toimivaltaa antaa kyseessä ollutta asetusta, huolimatta siitä, että tämä väite oli esitetty liian myöhään, seuraavasti: "[k]oska kanneperuste koski riidanalaisen toimenpiteen antajan toimivaltaa, yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että sen on mainittava syyt, joiden vuoksi neuvostolla oli toimivalta" sen antamiseen. [15] Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa "riidanalainen toimenpide" on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio. Asiassa komissio vastaan Ranska antamassani ratkaisuehdotuksessa esitin sen näkemyksen, että "yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevat asiat ovat julkisia asioita ja ne *on tutkittava* viran puolesta" [16]. Näyttää siltä, että sama periaate soveltuu myös kysymykseen yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta muutoksenhaussa; se seikka, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut kysymyksen, joka olisi pitänyt jättää tutkimatta, eli kysymyksen komission kieltäytymisen kehottaa hankintakeskus "palauttamaan ennalleen perustamissopimuksen VI luvussa käyttöön otetun mekanismin säännönmukainen toiminta" pätevyydestä, ei voi johtaa siihen, että yhteisöjen tuomioistuin tulisi toimivaltaiseksi ratkaisemaan tämän asian muutoksenhaussa. Yhteisöjen tuomioistuin otti viran puolesta asiassa Rendo ym. vastaan komissio esille sen, ettei valittajalla ollut enää intressiä valituksen tekemiseen tai sen vireilläolon jatkamiseen, koska myöhempi tapahtuma on voinut poistaa alkuperäisen tuomion haitallisen vaikutuksen valittajan osalta. [17] On totta, että asiassa Rendo ym. vastaan komissio ei ollut riitautettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitettyjä perusteita; tämä asia kuitenkin kuvastaa sitä, että yhteisöjen tuomioistuin voi ja sen pitäisi tutkia omasta aloitteestaan muutoksenhakuvaihetta koskevaa toimivaltaansa.

30. Yhteisöjen tuomioistuin on jo pitkään ollut kumoamista koskevissa riita-asioissa sitä mieltä, että "komission hylkäävää päätöstä on arvioitava sen vaatimuksen valossa,

14 — Asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 59 kohta).

15 — Asia 108/81, Amylum v. neuvosto, tuomio 30.9.1982 (Kok. 1982, s. 3107, 28 kohta).

16 — Asia C-334/94, komissio v. Ranska, tuomio 7.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1307), julkisasiamiehen 16.11.1995 antaman ratkaisuehdotuksen 12 kohta sekä alaviitteessä 15 mainittu oikeuskäytäntö.

17 — Asia C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio, tuomio 19.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3319, 13 kohta).

johon se on ollut vastauksena". [18] Perustamissopimuksen 53 artiklan ensimmäinen kohta koskee komission laajaa valvontavaltaa hankintakeskuksen toimiin. Tämän artiklan toinen kohta on rajoitetumpi; siinä annetaan ydinaineiden alalla toimiville taloudellisille toimijoille mahdollisuus saattaa komission käsiteltäviksi tietyt hankintakeskuksen toimet, jotka se on toteuttanut "käyttäessään optio-oikeuttaan tai yksinoikeuttaan tehdä hankintasopimuksia". Tästä seuraa, että ainoastaan se, että hankintakeskus käyttää näitä oikeuksiaan taikka kieltäytyy käyttämästä niitä, kuuluu tämän määräyksen soveltamisalaan. Jos komissio hyväksyy toimijan valituksen, se antaa hankintakeskukselle asianmukaiset suuntaviivat tämän artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti; jos komissio hylkää toimijan valituksen, se osoittaa toimijalle tätä koskevan päätöksen. Tällainen kielteinen päätös voidaan saattaa määräajassa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi perustamissopimuksen 146 artiklan toisessa kohdassa määrättyjen edellytysten mukaisesti, jotka olivat samanlaiset kuin ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyt edellytykset [19].

31. Komissio voi hylkäävässä päätöksessään ottaa kantaa sekä hankintakeskuksen optio-oikeuden käyttämisen lainmukaisuuteen ja oikeuteen tehdä hankintasopimuksia sekä yleisempiin hankintapolitiikkaa koskeviin kysymyksiin. Kun komissio hylkää sen käsiteltäväksi 53 artiklan toisen kohdan nojalla saatetun valituksen, sen päätöksessä voi olla tiettyjä seikkoja, jotka eivät periaatteessa vaikuta valittajan oikeudelliseen tilanteeseen. Komission tämän kohdan perusteella tekemää päätöstä ei mielestäni voida riitauttaa tällaisiin seikkoihin perustuvista syistä perustamissopimuksen mukaisella kumoamiskanteella; päinvastainen näkemys takaisi taloudellisille toimijoille laajemman kanneoikeuden kuin mitä perustamissopimuksen 146 artiklassa määrätään.

32. Tämä lähestymistapa oli omaksuttu myös samoja asianosaisia koskevassa asiassa C-107/91 annetussa julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa. Kyseinen asia oli saatettu vireille, koska komissio ei ollut tehnyt mitään päätöstä samasta 21.12.1990 päivätystä kirjeestä, joka on kyseessä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Määritettyään kanteen kohteeksi, samoin kuin ENU nyt käsiteltävänä olevassa valituksessa, komission laiminlyönnin määrätä hankintakeskus noudattamaan perustamissopimuksen VI lukua ja panemaan täytäntöön "erityinen kohta", julkisasiamies Gulmann omaksui seuraavan kannan:

"[53 artiklan toisen kohdan] sanamuodosta seuraa, että asianosaiset voivat saattaa komission käsiteltäviksi vain tietyt hankintakeskuksen toimenpiteet ja vain ne tietyt toimen-

18 — Yhdistetyt asiat C-15/91 ja C-108/91, Buckl ym. v. komissio, tuomio 24.11.1992 (Kok. 1992, s. I-6061, 22 kohta); ks. myös asia 42/71, Nordgetreide v. komissio, tuomio 8.3.1972 (Kok. 1972, s. 105, 5 kohta).

19 — Asiaan liittyvät määräykset ovat nykyisin perustamissopimuksen 146 artiklassa ja EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa.

piteet, jotka koskevat sen optio-oikeutta ja yksinoikeutta perustamissopimuksessa tarkoitettujen sopimusten tekemiseen.

— —

Hankintakeskuksen yleinen hankintapolitiikka ei mielestäni ole erityinen toimenpide, joka voidaan saattaa komission käsiteltäväksi 53 artiklan toisen kohdan perusteella. On täysin selvää, että ENU toivoo hankintakeskuksen muuttavan hankintapolitiikkaansa niin, että se jossakin vaiheessa käyttää optio-oikeuttaan ostaakseen ENUn uraania; ENU ei tarkkaan ottaen kuitenkaan väitä, että hankintakeskus olisi rikkonut tiettyä optio-oikeuden käyttämistä koskevaa velvollisuuttaan." [20]

33. Yhteisöjen tuomioistuimella oli vaikeuksia selvittää niiden vaatimusten perusteet, jotka ENU voisi perustellusti esittää 53 artiklan toisen kohdan mukaisesti. Tutkiessaan komission väitettä siitä, että ENUlta puuttui perustamissopimuksen 148 artiklan mukainen asianosaiskelpoisuus, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "ENUn vaatiman päätöksen tarkoituksena oli saada ratkaisu erityiseen ongelmaan, jonka se oli saattanut hankintakeskuksen ja komission käsiteltäväksi — — vaikka tällainen päätös olisikin osoitettu hankintakeskukselle, *se olisi koskenut kantajaa suoraan ja erikseen*" [21]. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että ENUn vaatimus kuului perustamissopimuksen 53 artiklan soveltamisalaan "vain siltä osin kuin komissiota vaaditaan muodollisesti — — erityisesti määräämään hankintakeskus panemaan täytäntöön 'erityinen kohta', joka mahdollistaa välittömän ratkaisun löytämisen ENUn uraanituotannon menekkiongelmaan" [22]. ENUn komissiota vastaan nostama laiminlyöntikanne oli siis tutkittava vain siltä osin kuin se koski "hankintakeskuksen implisiittistä kieltäytymistä käyttää optio-oikeuttaan kantajan uraanituotantoon" [23].

34. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "hankintakeskuksen politiikkaa koskevia eri vaatimuksia" eli esimerkiksi perustamissopimuksen VI luvun soveltamista koskevaa vaatimusta "ja vahingonkorvauksen määrää koskevaa vaatimusta ei voida pitää [53 artiklan toisen kohdan] soveltamisalaan kuuluvina" [24]. On huomattava, että saatavilla olevien kieliversioiden [25] tuomion 38 kohdassa ja tuomiolauselmassa todetaan komission laiminlyöneen yhtä ainoaa *vaatimusta* koskevan päätöksen tekemisen, vaikka ENUn 21.12.1990 päivätty kirje sisälsi selvästi joukon eri vaatimuksia; tämä seikka ei tosin ole asiassa ratkaiseva.

20 — Asia C-107/91, julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 12 kohta.

21 — Em. asia C-107/91, tuomion 16 ja 17 kohta, kursivointi tässä.

22 — Em. asia C-107/91, tuomion 34 kohta.

23 — Em. asia C-107/91, tuomion 34 kohta.

24 — Em. asia C-107/91, tuomion 33 kohta.

25 — Lukuun ottamatta kreikankielistä versiota, jossa käytetään ilmaisua "αιτήματος" 38 kohdassa ja ilmaisua "αιτήδεως" tuomiolauselmassa.

35. Todetessaan näin yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi implisiittisesti ENUn nyt käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä esittämän väitteen siitä, että sen asema taloudellisena toimijana ydinaineiden markkinoilla antaa sille riittävän kelpoisuuden riitauttaa hankintakeskuksen ja komission laiminlyönti VI luvun soveltamisen osalta riippumatta siitä, vaikuttiko se, että komissio hylkäsi sen näitä asioita koskevat vaatimukset, sen oikeudelliseen asemaan. Se, että yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyi tulkitsemasta perustamissopimuksen 53 artiklan toista kohtaa laajemmin, johtuu siitä yleisesti tunnetusta käsityksestä, että "kumoamiskanne voidaan nostaa vain toimenpiteistä tai päätöksistä, joilla on sitovia oikeudellisia vaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan intresseihin muuttamalla tämän oikeudellista asemaa" [26].

36. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisessa päätöksessä mainitaan nimenomaisesti perustamissopimuksen 53 artiklan toinen kohta päätöksen laillisena perustana, ja yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-107/91 antaman tuomion täytäntöönpanemiseksi komissio olisi voinut vastata vain siihen osaan ENUn 21.12.1990 päivättyä kirjettä, joka koski hankintakeskuksen kieltäytymistä käyttää optio-oikeuttaan ENUn uraanituotantoon. Se, että komissio vastasi kaikkiin ENUn vaatimuksiin, on ehkä ymmärrettävää asian olosuhteiden perusteella ottaen huomioon esitetyt väitteet ja sekä komission että hankintakeskuksen nimenomaisen halukkuuden auttaa ENUa sen myymättömän rikastetun uraanin menekin osalta. Tästä syystä riidanalaisen päätöksen päätösosan 1 artiklassa, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-107/91 antamassa tuomiossa, viitataan useaan vaatimukseen yhden vaatimuksen sijasta. [27]

37. Olen päätöksen päätösosan 1 artiklan sanamuodosta huolimatta sitä mieltä, että riidanalaisen päätöksen "oikeudellista arviointia" pitäisi pitää sellaisten perusteiden esittämisenä, joista kaikki eivät ole komission perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan mukaan tekemän päätöksen yhtenäinen ja riitauttamiskelpoinen osa. Tältä osin olen samaa mieltä kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asiassa NBV ja NVB vastaan komissio antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa IBM vastaan komissio antaman tuomion perusteella tekemänsä päätelmän nojalla siitä, että "riippumatta siitä, mitkä ovat — — toimenpiteen perustana olevat perustelut, vain päätösosa voi saada aikaan oikeusvaikutuksia ja näin ollen vaikuttaa [kantajaan] — — yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa [komission perusteluissa esittämien asioiden] lainmukaisuutta vain siltä osin kuin ne riidanalaisen toimenpiteen perusteina tukevat riittävästi päätösosaa" [28].

38. Edellä esitetyn perusteella olen sitä mieltä, että riidanalaisen päätöksen päätösosaa on tulkittava niin, että se rajoittuu komission kieltäytymiseen määrätä hankinta-

26 — Asia C-50/90, Sunzest v. komissio, määräys 13.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2917, 12 kohta, jossa lainataan asiassa 60/81, IBM v. komissio, 11.11.1981 annettua tuomiota (Kok. 1981, s. 2639).

27 — Portugalinkielisessä versiossa päätöksen päätösosassa käytetään ilmaisua "os pedidos".

28 — Asia T-138/89, NBV ja NVB v. komissio, tuomio 17.9.1992 (Kok. 1992, s. II-2181, 31 kohta).

keskus panemaan täytäntöön "erityinen kohta" yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-107/91 antamassa tuomiossa ilmoitetusta syystä eli sen vuoksi, että se liittyy hankintakeskuksen optio-oikeuteen. ENUn esittämiä väitteitä komission kieltäytymisestä velvoittaa hankintakeskus panemaan täytäntöön "erityinen kohta" tarkastellaan jäljempänä (ks. ii kohta).

39. Tämän vuoksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin jättäisi tutkimatta sen osan valituksesta, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi ENUn vaatimuksen riidanalaisen päätöksen kumoamisesta siltä osin kuin se koski komission kieltäytymistä määrätä hankintakeskus soveltamaan perustamissopimuksen VI lukua, mukaan lukien hankintakeskuksen sääntöjen väitetty lainvastaisuus. Vaikka suositukseni perustuu eri syihin kuin mihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusti tuomionsa [29], yhteisöjen tuomioistuimen tulkinta perustamissopimuksen 53 artiklan toisesta kohdasta asiassa C-107/93 oli selvä ja selvästi merkityksellinen nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ja sitä pitäisi mielestäni noudattaa.

40. Jos yhteisöjen tuomioistuin ei noudata tätä ehdotusta, saattaa olla tarpeen tutkia ENUn valitus siltä osin kuin se koskee komission tekemää päätöstä hylätä perustamissopimuksen VI lukua koskevat ENUn vaatimukset. Suurin osa sen huomautuksista on esitetty sen toteen näyttämiseksi, että VI luvun määräyksiä ei ole noudatettu ja että hankintakeskuksen vuoden 1960 säännöt, sellaisina kuin ne ovat muutettuina vuonna 1975, ovat ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa. Tältä osin väitteensä perustellakseen ENU määrittelee perustamissopimuksen 66 artiklan järjestelmällisen rikkomisen olevan "riita-asian ratkaisun perustavanlaatuinen kohta". Tämän näkökannan mukaan ENUn intressejä ei loukkaa se seikka, että tuottajat ja käyttäjät tekevät sopimuksia suoraan, koska tämä ei estä sitä myymästä tuotantoaan yhteisön markkinoilla, joilla vain 25 prosenttia kysynnästä katetaan yhteisössä tuotetulla uraanilla. Sen intressejä loukkaa sen sijaan se, että ydinaineet tuodaan vapaasti yhteisön ulkopuolelta ENUn väitteen mukaan 66 artiklan vastaisesti, koska näin estetään sen tuotannon menekki. Tämä näkökanta vahvistettiin suullisessa käsittelyssä, jossa ENUn edustaja myönsi, että ENUn tuotannolla on menekkiä vain, kun 60 artiklaa sovelletaan yhdessä 66 artiklan kanssa, ja näin ollen tehokkaasti kiellettäisiin uraanin tuonti silloin, kun yhteisön tuotantoa on saatavilla.

41. ENU väittää, että 60 artiklaa voidaan soveltaa vain yhteisön ulkopuolelta tulevaa uraania koskeviin yhteisön käyttäjien *tilauksiin*, mutta ei tällaisten aineiden *tarjontaan*. Sen mielestä 60 artiklaa voidaan soveltaa ainoastaan yhteisön tuottajien ja käyttäjien tekemiin tarjouksiin ja tilauksiin, ja vain tällaiset tarjoukset ja tilaukset tasapainotetaan

29 — Ks. tältä osin asia C-480/93 P, Zunis Holding ym. v. komissio, tuomio 11.1.1996 (Kok. 1996, s. I-1, 15 kohta).

tämän määräyksen mukaisesti. Perustamissopimuksen 60 artiklaa ei ilmeisestikään voida soveltaa kolmansien maiden tuottajien tekemiin tarjouksiin VI luvun rajoissa, joka sitoo vain yhteisön toimijoita. Jos yhteisön tuotanto ei riitä yhteisön käyttäjien kysynnän tyydyttämiseen, ja sen jälkeen kun yhteisön saatavilla oleva (yhteisön) tuotanto on jaettu suhdeluvun mukaisesti, hankintakeskus voi, ja 61 artiklan mukaisesti sen itse asiassa täytyy, tuoda ydinmateriaaleja 64 artiklan mukaisesti, mutta nämä tuodut aineet eivät kilpaile yhteisön tuotannon kanssa. Perustamissopimuksen 65 artiklaa pitäisi sen vuoksi tulkita niin, että sen mukaan tuotuun uraaniin on sovellettava vain 60 artiklan niitä määräyksiä, jotka koskevat käyttäjien tekemiä tilauksia ja aineiden tarjoamista, eli ensimmäistä, neljättä ja viidettä kohtaa. Muita kohtia, jotka koskevat yhteisön tuottajien tarjouksia ja kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, ei voida soveltaa yhteisön ulkopuolelta tulevaan ydinmateriaaliin.

42. Tämän näkemyksen mukaan tästä seuraa, että vaikka 60 artiklassa ei tehdä eroa yhteisön tuottajien tilausten ja tuodun tuotannon välillä, siinä tehdään ero yhteisöstä tulevien tarjousten ja tuodun tuotannon välillä, koska ainoastaan yhteisön tuotanto voidaan ottaa huomioon kysynnän ja tarjonnan kohtaamisessa. Lisäksi tästä seuraa, että 66 artiklassa kielletään käyttäjiä tuomasta suoraan yhteisön ulkopuolelta tulevia ydinaineita muissa kuin poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa komissio voi antaa luvan tällaiseen tuontiin rajoitetuksi ajaksi. Nyt käsiteltävänä olevassa valituksessa ei ole väitetty, että hankintakeskuksen täytyy käyttää optio-oikeuttaan kaikissa olosuhteissa, vaan sen täytyy käyttää sitä ainoastaan tilanteessa, jossa yhteisön tuotanto on riittämätöntä kulutukseen verrattuna (tällainen tilanne on epäilemättä mahdollinen).

43. Olen samaa mieltä siitä, että tämä kohta on perustavanlaatuinen; sekä ENUn tämän valituksen yhteydessä esittämistä huomautuksista että riidanalaisesta tuomiosta ilmenee, että valittajan koko valitus riippuu väitetystä yhteisön suosituimmuuden olemassaolosta ja yhteisön ulkopuolelta tulevan uraanin tuonnin johdonmukaisesta kieltämisestä silloin, kun yhteisön tuotantoa on saatavilla "kohtuulliseen hintaan".

44. En pidä ENUn perusteluja vakuuttavina. Ensinnäkin, vaikka onkin ilmeistä, että kolmansien maiden tuottajia ei voida yhteisön tuottajien tavoin *velvoittaa* tarjoamaan kaikkea tuotantoaan hankintakeskukselle, tämä ei tarkoita sitä, että 60 artiklaa ei sovelleta ydinaineita koskeviin tarjouksiin, joita tällaiset tuottajat haluavat tehdä yhteisön käyttäjille. Periaatteessa 65 artiklassa määrätään sovellettavaksi *koko* 60 artiklaa eikä pelkästään tiettyjä kohtia, jotka sattuvat sopimaan ENUn väitteisiin, yhteisön ulkopuolelta hankintoja tekeviin käyttäjiin ja tällaisia hankintoja koskeviin käyttäjien ja hankintakeskuksen välisiin sopimuksiin. Optio-oikeus ja yksinomainen oikeus tehdä yhteisön tuotantoa koskevia sopimuksia sekä yksinoikeus tehdä ydinaineiden tuontia koskevia sopimuksia

ovat pelkästään keinoja saman tavoitteen saavuttamiseksi eli sen mahdollistamiseksi, että hankintakeskus voi valvoa *kaikkea* ydinaineiden tuotantoa yhteisössä ja *kaikkien* rauhanomaisiin tarkoituksiin käytettävien ydinaineiden käyttöä yhteisön alueella, ovatpa ne sitten yhteisöstä peräisin taikka tuotuja. ENU ei ole esittänyt yhtään syytä, miksi mitään 60 artiklan kohtaa, jota voidaan soveltaa käyttäjien kysyntään ja asiaan liittyviin sopimuksiin, ei pitäisi soveltaa; lisäksi 65 artiklan ensimmäisessä kohdassa oleva viittaus "sopimuksiin" olisi itse asiassa tarpeeton, jos 60 artikla ei tarkoittaisi sitä, että yhteisön kysyntä on tarkoitus tasapainottaa tuotujen tuotteiden tarjonnalla.

45. Tältä osin olen samaa mieltä kuin julkisasiamies Roemer asiassa komissio vastaan Ranska antamassaan ratkaisuehdotuksessa siitä, että "60 artiklan järjestelmässä — — pääasiassa säännellään hankintakeskuksen hankkimien malmien, mineraalien ja muiden sellaisten aineiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista" [30]. Jos näin on, 65 artikla menettää paljon tehokkaasta vaikutuksestaan, jos sitä tulkitaan niin, että hankintakeskuksen on tasapainotettava yhteisön käyttäjien koko kysyntä vain osaan niitä hankintoja, joita ne voivat tehdä hankintakeskuksen kautta. Lisäksi se seikka, että 60 artiklassa velvoitetaan käyttäjät ilmoittamaan hankintakeskukselle "alkuperäpaikka" niiden ilmoittaessaan tarpeestaan, mahdollistaa vuorostaan sen, että hankintakeskus voi käyttää sillä 65 artiklan toisen kohdan perusteella olevaa toimivaltaa määrittää hankintojen maantieteellinen alkuperä; asian Kernkraftwerke Lippe-Ems vastaan komissio perustana olleet seikat osoittavat, että hankintakeskuksen mielestä tämä on välttämätön tekijä yhteisön hankintapolitiikan hallinnassa [31].

46. Tähän voitaisiin lisätä, että se, että ENU soveltaa 60 artiklaa valikoivasti tuontiin johtaisi outoon lopputulokseen, myös määräystä sanatarkasti luettaessa. Näin ollen 60 artiklan neljännessä kohdassa, jota sovelletaan ENUn mukaan tuotuihin hankintoihin, edellytettäisiin, että hankintakeskuksen on ilmoitettava ne ehdot, joilla se voi toteuttaa saamansa tilaukset; koska ENU haluaa kuitenkin sulkea pois kolmannen kohdan soveltamisen, hankintakeskus ei olisi saanut yhtään tuotuja aineita koskevaa tilausta. Lisäksi mahdollisille käyttäjille ei ENUn tulkinnan mukaan ollut ilmoitettu hankintakeskuksen saamia "tarjouksia ja kyselyjen määrää" tuotujen hankintojen osalta, mikä on mielestäni olennaista yhtäläistä pääsyä hankintalähteille koskevan periaatteen noudattamisen varmistamiseksi.

47. ENU väittää lisäksi 66 artiklan perusteella, että yhteisön käyttäjät voivat hylätä yhteisön tuotannon ja perustella näin hankintakeskuksen yhteisön ulkopuolelta

30 — Asia 7/71, komissio v. Ranska, tuomio 14.12.1971 (Kok. 1971, s. 1003, julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, s. 1031, 4 kohta).

31 — Vireillä olevat yhdistetyt asiat T-149/94 ja T-181/94, Kernkraftwerke Lippe-Ems v. komissio.

tekemiä hankintoja vain silloin, kun yhteisön tuotantoa tarjotaan "huomattavan korkeaan" hintaan. Kuitenkin näyttää siltä, että 66 artikla koskee vain tilannetta, jossa hankintakeskus ei voi toimittaa tiettyjen käyttäjien tarvitsemia aineita silloinkaan, kun sillä on ollut tarvittaessa mahdollisuus 64 artiklan mukaisesti tuoda ydinaineita; tämä määräys ei näin ollen ole mitenkään merkityksellinen 60 artiklan mukaisten hankintojen jakelussa. ENU ei ole myöskään osoittanut, että hankintakeskus olisi antanut jollekin yhteisön käyttäjälle luvan "tehdä suoraan sopimuksia yhteisön ulkopuolelta tulevista hankinnoista" ilman hankintakeskuksen väliintuloa 64 ja 66 artiklan vastaisesti.

48. Perustamissopimuksen muissa tähän asiaan liittyvissä määräyksissä ei mainita ENUn korostamaa yhteisön tuotannon suosituimmuutta suhteessa tuotuihin aineisiin. Esimerkiksi 67 artiklassa, joka ei ole II luvun II jaksossa ja jota siten voitaneen soveltaa oletettavasti sekä yhteisön aineisiin että tuotuihin aineisiin, määrätään, että "hinnat määräytyvät 60 artiklan määräysten mukaisen kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen perusteella". Mikään ei osoita, että perustamissopimuksessa oli tarkoitus ottaa käyttöön kahden eri hintaluokan järjestelmä, jollainen olisi kyseessä, jos automaattisesti suosittaisiin yhteisön tuotantoa, kuten ENU väittää, ja mikä itse asiassa johtaisi välittömästi tai välillisesti ENUn tuotannon tukemiseen. Yhteisön suosituimmuus olisi myös periaatteellisesti ristiriidassa 72 artiklan ensimmäisessä kohdassa hankintakeskukselle nimenomaisesti myönnetyn mahdollisuuden kanssa käyttää joko yhteisön aineita tai tuotuja aineita, jotta se voi "koota — — kaupallisia varastoja, jotka ovat tarpeen helpottamaan yhteisön hankintoja tai jatkuvia toimituksia".

49. Tähän voitaisiin lisätä, että Ranskan hallitus on valittanut asiassa komissio vastaan Ranska [32] esittämässään vastauksessa siitä, että hankintakeskus ei ole hyväksynyt yhteisön suosituimmuutta ylijäämäisillä markkinoilla yhteisön tuottajien suojaamiseksi samoilla hinnoilla kuin ulkopuoliset tuottajat pyytävät ja että se on antanut käyttäjien ostaa kolmansien maiden ydinaineita ennemmin kuin saatavilla olevaa ranskalaista tuotantoa. Yhteisöjen tuomioistuin ei ottanut tuomiossaan kantaa nimenomaisesti tähän väitteeseen, vaan se viittasi pelkästään hankintakeskuksen toimintaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa. [33]

50. Ottaen huomioon ydinaineiden markkinatilanne vuonna 1957 on myös vaikea välttää sitä vaikutelmaa, että perustamissopimuksen laatijat olisivat ottaneet perustamissopimukseen erityiset määräykset, jos niiden tarkoituksena olisi ollut syrjiä yhteisön ulkopuolelta tulevaa tuotantoa, kuten ENU on

32 — Edellä alaviitteessä 30 mainittu asia 7/71, s. 1014.

33 — Edellä alaviitteessä 30 mainittu asia 7/71, 41 kohta.

väittänyt. Jäsenvaltioiden ydinteollisuus oli alkutekijöissään, Ranskaa mahdollisesti lukuun ottamatta, ja yhteisön alueella saatavilla olevien ydinaineiden määrä oli tuntematon. Mielestäni on erittäin epätodennäköistä, että perustamissopimuksen tarkoituksena olisi ollut vahvistaa yhteisön tuotannon suosituimmuus, johon ENU on yrittänyt perustaa väitteensä; itse asiassa sen soveltaminen rikastettuun uraaniin olisi ollut ylimielistä tai ennenaikaista, ottaen huomioon että yhteisö oli niihin aikoihin kokonaan riippuvainen Yhdysvalloista tulevasta tuonnista. [34] Niinkin myöhään kuin vuonna 1984 eräs huomioitsija väitti varauksitta, että "Ranska on ainoa merkittävä uraanin tuottaja yhteisön alueella eikä sekään voi kaivoksillaan kattaa kuin murto-osan yhteisön tarpeista" [35]. En pidä todennäköisenä, että jäsenvaltiot olisivat sopineet vuonna 1957 hankintajärjestelmästä, jolla suosittaisiin yksittäisen jäsenvaltion niitä tuottajia, jotka tuottavat perusmateriaalia, jota ilman yhteisö ei voinut toimia.

51. ENU on myös yrittänyt vedota yhteisön suosituimmuuteen yleisenä yhteisön oikeuden periaatteena, jonka yhteisön tuomioistuin on ENUn mukaan vahvistanut asiassa Beus antamassaan tuomiossa [36]. Ensinnäkään perustamissopimuksessa ei ole yhtään määräystä, jossa vahvistettaisiin tämä periaate yhteisön uraanintuotannon suosimiseksi, toisin kuin EY:n perustamissopimuksen 44 artiklan 2 kohdassa tehdään maataloustuotteiden osalta. Toiseksi tämä periaate toteutuu tavallisesti tuonti- ja vientitukimaksuilla, joilla on tarkoitus korvata yhteisön hintojen ja maailmanmarkkinahintojen välinen ero; [37] sen sijaan, että suosittaisiin yhteisön tuotantoa tuonnille määrätyillä korvaavilla maksuilla, 1.1.1959 voimaan tulleessa ydintuotteita koskevassa yhteisessä tullitariffissa asetettiin nollatulli halkeamiskelpoisille aineille ja radioaktiivisille isotoopeille. [38]

52. On myös muistettava, että ydinaineet ovat erittäin herkkiä tuotteita, niillä on jäsenvaltioiden taloudelle ja joissakin tapauksissa puolustusjärjestelmille strategista merkitystä, eikä niiden tuotantoa voida verrata muiden tuotteiden, kuten maatalous- tai teollisuustuotteiden tuotantoon. Ne ovat koko ydinainekierron ja siihen liittyvien eri toimintamuotojen raaka-aineita: muuttamisen, rikastuksen, polttoainetuotannon ja uudelleenkäsittelyn raaka-aineita. Mielestäni perustamissopimusta ei voida tulkita niin, että siinä määrättäisiin kaikille näille yhteisön ydinteollisuuden aloille kilpailullinen haitta

34 — Ks. edellä alaviitteessä 30 mainittu asia 7/71, komissio v. Ranska, tuomion 39— 43 kohta.

35 — Cusack 1984: External Relations of the European Atomic Energy Community in the Fields of Supply and Safeguards; Background and Developments in 1982 and 1983. — Yearbook of European Law. Nro 3, s. 347 ja erityisesti s. 349. Ranska tuotti vuonna 1995 melkein kolme kertaa enemmän uraania kuin muut jäsenvaltiot yhteensä (komissio: alustava ydinohjelma, 31.7.1996, liite 1.2, ei vielä julkaistu).

36 — Asia 5/67, Beus v. Hauptzollamt München, tuomio 13.3.1968 (Kok. 1968, s. 125).

37 — Ks. esim. asia 58/86, Coopérative Agricole d'Approvisionnement des Avirons v. Receveur des Douanes, tuomio 26.3.1987 (Kok. 1987, s. 1525, 9 kohta).

38 — Euratom, Troisième rapport général sur l'activité de la Communauté, Office des publications, Luxembourg, 1960, s. 59.

niiden korkeampien hintojen vuoksi, joita ENUn mukaan yhteisön tuottajat voivat pyytää.

53. ENU myöntää tietyltä osin, että hankintakeskus voi tuoda tuotteita kysynnän kattamiseksi, mutta väittää, että todellisena eurooppalaisena julkishallinnollisena yksikkönä, jolla on yleinen vastuu yhteismarkkinoiden tavanomaisesta toiminnasta, hankintakeskus ei saisi turvautua tarpeettomaan tuontiin silloin, kun yhteisön tuotantoa on saatavilla. ENUn mielestä se olisi vastoin hankintakeskuksen velvollisuutta varmistaa laajat markkinat perustamissopimuksen 2 artiklan g kohdan mukaisesti. Vaikka uraanirikasteita voitaisiinkin pitää "erityisaineina", joiden laajat markkinat yhteisön pitäisi varmistaa, tämä velvoite voidaan panna täytäntöön vain "tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin" eikä mielestäni ole olemassa määräystä, jossa edellytettäisiin yhteisön suosituimmuutta. Lisäksi perustuotteita koskevien tuontirajoitusten asettaminen vähentäisi muiden erityisaineiden tuotannon kilpailukykyä ja olisi siten ristiriidassa näiden aineiden laajojen markkinoiden varmistamisen tavoitteen kanssa. En myöskään ymmärrä, miten tätä yleistä tavoitetta, joka koskee ennemminkin ydinaineiden yhteismarkkinoiden perustamista yhteisöön (IX luku) kuin hankintapolitiikkaa yhteisössä ja sen ulkopuolella (VI luku), voitaisiin tulkita hankintakeskukselle viimeksi mainitun luvun erityismääräysten perusteella kuuluvia velvollisuuksia muuttavana.

54. ENU on väittänyt, että perustamissopimus olisi selvästi epäoikeudenmukainen ja epätasapainossa, jos siinä velvoitettaisiin yhteisön tuottajat saattamaan niiden koko tuotanto yhteisön käyttäjien käytettäväksi vahvistamatta vastineeksi suosituimmuutta yhteisössä. Yhteisön perustamisen tavoitteena oli ensi sijassa tuottaa ydinenergiaa, joka tunnustetaan "olennaiseksi voimavaraksi, jonka avulla varmistetaan tuotannon kehittyminen ja uudistuminen ja voidaan edistää työtä rauhan hyväksi", kuten johdanto-osan ensimmäisessä kappaleessa todetaan; sen tavoitteena on edistää yhteisön taloutta yleisesti, ja perustamissopimuksen rajoitukset yhteisössä tuotettujen ydinaineiden menekille kuvaavat ennemminkin tuotteen strategista luonnetta kuin tarkoitusta suosia käyttäjiä tuottajien kustannuksella. Maailmanmarkkinoilla, joilla uraanivarastot ylittävät kysynnän, tämä rajoitus ei hyödytä kuluttajia mitenkään, kun taas maailmanmarkkinoiden päinvastaisessa tilanteessa, jossa kysyntä ylittää tarjonnan, yhteisön tuotannon menekki olisi joka tapauksessa käytännössä taattu.

55. ENU on myös vedonnut yhteisön tuotannon suojelutarpeeseen itsessään perustamissopimuksen tavoitteena. Riidanalaisen tuomion 69 kohdassa mainituista syistä kyseistä tuomiota ei mielestäni voida kumota. On myös selvää, että yhteisön velvoitteet ovat tässä suhteessa rajoitetut ja että jäsenvaltioilla on velvollisuus suorittaa malminetsintää ja mineraaliesiintymien hyödyntämistä, jos "louhintamahdollisuudet näyttävät *pitkällä tähtäimellä taloudellisesti perustelluilta*" (perustamissopimuksen 70 artiklan neljäs kohta, kursivointi tässä), sillä uhalla, että ne ovat luopuneet oikeudes-

taan yhtäläiseen pääsyyn. ENU ei ole osoittanut, miten yhteisön yleinen etu toteutuisi paremmin, jos louhittaisiin kaikki yhteisön alueella oleva uraani sen sijaan, että hankittaisiin maailmanmarkkinoilta uraania alhaisempaan hintaan.

56. Tämän vuoksi 60 artiklassa määrätty kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen soveltuu sekä yhteisön tuotantoon että tuontiin eikä ole olemassa yhteisön suosituimmuutta, jolla taattaisiin yhteisön tuotannon parempi menekki. Tämän vuoksi on tarpeetonta tarkastella kysymystä siitä, pitäisikö ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama tuomio kumota, koska siinä vahvistettiin komission kieltäytyminen määräämästä hankintakeskus "palauttamaan perustamissopimuksen VI luvun mekanismin säännönmukainen toiminta", koska, kuten ENUkin myöntää, tällainen määräys vaikuttaisi sen lailliseen asemaan vain, jos perustamissopimuksessa määrättäisiin tällaisesta yhteisön suosituimmuudesta.

57. Tämän vuoksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valituksen, jos se päättää tutkia tämän perusteen.

ii) Komission kieltäytyminen määrätä hankintakeskus panemaan täytäntöön "erityinen kohta"

58. ENU kiistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmän siitä, että "erityinen kohta" ei ollut hankintakeskusta velvoittava, ja se väittää, että komission olisi siksi pitänyt määrätä hankintakeskus panemaan se täytäntöön, kuten ENU oli vaatinut. Todeten, että toimivaltainen komission jäsen oli hyväksynyt suunnitelman ja että komissio oli velvoittanut sekä Portugalin hallituksen että Euroopan parlamentin etsimään tyydyttävän ratkaisun ENUn uraanituotannon menekkiongelman ratkaisemiseksi, ENU väittää, että riidanalainen päätös on perustamissopimuksen 2 artiklan g kohdan ja VI luvun vastainen ja että se loukkaa ENUn perusteltua luottamusta sekä vilpitöntä mieltä.

59. Sen osoittamiseksi, että hankintakeskuksella on velvollisuus panna täytäntöön "erityinen kohta", ENU vetoaa perustamissopimuksen 2 artiklan g kohtaan ja yhteisössä tuotetun uraanin väitettyyn suosituimmuuteen yhteisössä. Viimeksi mainittua seikkaa olen jo tarkastellut edellä. [39] ENU ei kuitenkaan näytä toteen, miten yleinen velvoite luoda erityisaineiden yhteismarkkinat voisi asettaa komissiolle erityisen velvoitteen määrätä hankintakeskus panemaan täytäntöön erityinen kohta ENUn hyväksi tai käyttämään optio-oikeuttaan nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Komission jäsenen 8.12.1989 päivätyssä kirjeessä käytettyä ilmaisua, jonka mukaan hankintakeskuksen hankintapolitiikan pitäisi sisältää ENUn tapauksen kaltaisten tapausten ratkaisemiseksi "uma vertente especial", joka näissä olosuhteissa näyttää mielestäni vain Portugalin uraanin "erityiseltä huomioon ottamiselta", ei mielestäni pitäisi tulkita hankintakeskukselle annettuna ohjeena käyttää optio-oikeutta. Yhteisöjen

39 — Tämän ratkaisuehdotuksen 44—56 kohta.

tuomioistuin on nimenomaisesti katsonut asiassa ENU vastaan komissio 16.2.1993 antamassaan tuomiossa, että 8.12.1989 päivätty komission kirje ei ollut "lopullinen kannanotto kantajan vaatimukseen" [40]. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut sen tosiseikan — jota yhteisöjen tuomioistuin ei tutki valituksessa — että ENU itse myönsi, että hankintakeskuksen ehdotuksessa "ei velvoitettu yhteisön käyttäjiä — — toteuttamaan siinä tarkoitettua toimenpidettä". [41]

61. ENU ei ole esittänyt yhtään perustetta, jotka voisivat horjuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmiä "erityisen kohdan" olennaisesti velvoittamattomasta ja poliittisesta luonteesta. Olen täysin samaa mieltä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 82 kohdassa esitetystä tarkastelusta ja suosittelen siksi, että tämä valitusperuste hylätään perusteettomana.

b) *Vahingonkorvausvaatimuksen hylkäämistä koskeva valitus*

60. ENUn väitteillä sen luottamuksensuojasta ja vilpittömästä mielestä ei ole myöskään merkitystä. Vaikka on totta, että luottamuksensuojan periaate on tunnustettu "yhteisön oikeusjärjestykseen kuuluvaksi niin, että sen soveltamatta jättäminen olisi 'perustamissopimuksen tai sen soveltamiseen liittyvien kaikkien oikeussääntöjen rikkomista'" [42], yhteisöjen tuomioistuimelle ei ole osoitettu, että ENUlle olisi koskaan annettu syytä uskoa, että suunnitelma oli sitova. ENU ei ole myöskään osoittanut, miten komission kieltäytyminen velvoittamasta hankintakeskus suunnitelman täytäntöönpanoon voisi loukata sen vilpitöntä mieltä siltä osin kuin sitä voitaisiin pitää tähän asiaan liittyvänä. [43]

62. Komissio on vastustanut ENUn vahingonkorvausvaatimuksen tutkittavaksi ottamista kahdesta syystä. Ensinnäkin komissio väittää, että tämä vaatimus on oikeudenkäynnin väärinkäyttöä, koska jos kumoamiskanne hyväksytään, se olisi asianmukainen keino korjata tilanne ENUn osalta, jonka pääasiallisena intressinä on sen uraanituotannon menekki. Komissio väittää lisäksi, että koska hankintakeskus on oikeushenkilö, kanne olisi pitänyt nostaa ennemminkin sitä vastaan kuin komissiota vastaan siltä osin kuin hankintakeskusta olisi voitu syyttää vahingon aiheuttamisesta, joten vahingonkorvausvaatimus on siis jätettävä tutkimatta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vaatimuksen perusteettomana käsittelemättä tutkimatta jättämistä koskevaa kysymystä.

63. Jos yhteisöjen tuomioistuin toimii ehdotukseni mukaisesti ja hylkää ENUn valituksen kumoamisvaatimuksen osalta, ei ole

40 — Edellä alaviitteessä 9 mainittu asia C-107/91.

41 — Valituksen kohteena olevan tuomion 9 kohta.

42 — Asia 112/77, Töpfer v. komissio, tuomio 3.5.1978 (Kok. 1978, s. 1019, 19 kohta).

43 — Äskettäisen soveltamisen osalta ks. julkisasiamies Jacobsin asiassa C-24/95, Kok. 1997, s. I-1591, Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland GmbH, 12.11.1996 antaman ratkaisuehdotuksen 23 ja 33 kohta.

tarpeen päättää, onko kumoaminen todella riittävä keino tilanteen korjaamiseksi. Ei ole kuitenkaan mahdollista päättää tätä asiaa nyt käsillä olevan asiakirja-aineiston pohjalta, koska ENU ei ole täsmentänyt sen vahingon suuruutta, jonka se on väittänyt kärsineensä hankintakeskuksen ja komission toiminnan vuoksi. Komission toinen tutkimatta jättämisen peruste esitettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vain komission vastauksessa, ja se olisi siksi oletettavasti ollut jätettävä tutkimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan perusteella. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin toimii kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin eli tutkii ensin vahingonkorvausvaatimuksen sisällön.

64. ENU tukeutuu valituksessaan olennaisilta osin hankintakeskuksella olevaan velvollisuuteen käyttää optio-oikeuttaan riita-asian aiheuttaneeseen tosiasialliseen tilanteeseen, joka vuorostaan riippuu yhteisön suosituimmuuden olemassaolosta, josta olisi ollut hyötyä ENUn tuotannolle.

65. Olen jo tutkinut ja hylännyt tämän ratkaisuehdotuksen 44—57 kohdassa ENUn perusteet, jotka perustuivat yhteisön uraanituotannon väitettyyn suosituimmuuteen yhteisössä. Koska komissio tai hankintakeskus ei ole toteuttanut lainvastaista tointa taikka toiminut lainvastaisesti ENUn oikeudelliseen asemaan vaikuttavalla tavalla, en pidä vaikeana tältä osin yhtyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannanottoon sellaisena kuin se on valituksenalaisen tuomion 91 kohdassa esitetty. Tämän vuoksi ehdotan, että asiassa T-458/93 esitetty vahingonkorvausvaatimus hylätään perusteettomana.

IV — Ratkaisuehdotus

66. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

1) jättää tutkimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-523/93 antamasta tuomiosta tehdyn valituksen siltä osin kuin se koskee valittajan vaatimusta perustamissopimuksen VI luvun soveltamisesta ja että se muilta osin hylkää valituksen perusteettomana;

2) hylkää yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-458/93, ENU vastaan komissio, 15.9.1995 antamasta tuomiosta tehdyn valituksen perusteettomana; ja

3) velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.